

## **Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia**

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

**Thomas <von Aquin, Heiliger>**

**Venetiis, 1593**

1 Vtrum æbrietas sit peccatum.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](#)

¶ Ad hanc sequidem Martini obiectionem non oportet respondere, tum quia literare dicit, secundum conditionem perfectam, & non dicit absolute, quod potius vini impedit a perfecta sapientia. Unde hoc non est salutare doctrinam, quasi peritentiam ut ardens fons, sed sua obiectio est manifesta diuinitus contextus: cum quia etiam si auctio non subiungit illa verba, Secundum conditions personarum &c. ex quo dixerat, qd hoc requiritur in aliquibus, tamen se preferuerat ab uniuersitate, & communione. Prodebat ergo acquisitionis sapientiae perfecte abstinentia a vino aliquibus, quibus solleat abstinere a iuino non est bonum superrogationis, sicut item, & alia huiusmodi. Et per oppositum talibus non abstinere a vino nocet, sicut non ieiunare, qd impedit progressum ad perfectam sanitatem, qui beati pacifici, qui filii Dei vocabuntur.

¶ Super Questionis 149. Articulum quartum.

In articulo quarto cunctum questionis dubium occurrit ex eo, qd non bene ratio, quare senibus, episcopis, & regibus, specialiter indicitur sobrietas magis, quam iuuenibus, & mulieribus signatur: quoniam iuuenibus, & mulieribus opus est sobrietate & proper concupiscentias, & proper rationem, & operationem. Senibus autem proper operationem tantum, male ergo uideretur distinctione illa rationum assignata.

¶ Ad hoc dicuntur, quod distinctione, & ratio est optimi, si formular intelligantur. Communis necessitas, quippe sobrietatis in omnibus est proper communem operationem rationis, scilicet proper usum rationis, ut patet ex ipsa sobrietatis natura. Sed loquendo de

Quandoq; autem ex parte aliorum, qui ex hoc scandalizatur.

¶ AD PRIMVM ergo dicendum, qd sapientia potest haberi duplicitate. Vno modo, fm modum cōcēm, prout sufficit ad salutem: & sic non requiritur ad sapientiam habendum, qd aliquis a vino omni abstineat, sed qd abstineat ab immoderato vino. Alio modo, fm quandam perfectiōnē gradū: & sic requiritur in aliquis ad pfecte sapientiam percipiendam, qd in oī vino abstineant, fm conditions quarundam personarum, & locorum.

¶ AD SECUNDVM dicendum, qd Apostolus non simpliciter dicit bonū esse abstinere a vino, sed in eaſi, in quo ex hoc aliqui scandalizantur.

AD TERTITIUM dicendum, qd Chfs retrahit nos a quibusdam, scilicet in oī illicitis: a quibusdam vero sicut ab impedimentis pfectio-nis. Et hoc mō retrahit aliquos a vino pp studiū perfectionis, sicut a diuitijs, & aliis huiusmodi.

#### ARTICVLVS IIII.

Vtrum sobrietas magis requiratur in maioribus personis.

AD QUARTVM sic proceditur. Vf qd sobrietas magis requiratur in maioribus personis. Seneclus enim excellentiā quādam homini p̄stat, unde & senibus honor & reverentia debetur, secundum illud Leu.19. Coram cano capite cōfūrge, & honora p̄sonam senis: sed Apostolus specialiter senes dicit esse ad sobrietatem exhortandos, fm illud ad Tit.2. Senes, vt sobrij sit, ergo sobrietas maxime requiratur in excellentioribus personis.

¶ 2 Pr̄t. Episcopus in Ecclesia excellentissimum gradū habet, cui per Apostolum indicitur sobrietas, fm illud, ad Timoth.3. Oportet episcopum irreprehensibilem esse, vnius uxoris virum, sobrium, prudentem &c. ergo sobrietas maxime requiratur in personis excellentioribus.

¶ 3 Pr̄t. Sobrietas importat abstinentiam a vino: sed vinum interdictum regibus, qd tenet summum locum in humanis rebus. cōceditur aut̄ his qui sunt in statu desolationis, fm illud Proue. 31. Noli regibus dare vinum. & postea subdit, Date siceram me rentibus, & vinū his qui amaro aī sūt. ergo sobrietas magis requiratur in excellentioribus personis.

A SED CONTRA est, quod Apostolus dicit j. ad Timot. 3. Mulieres similiter pudicas, sobrias &c. & ad Tit.2. dicitur, iuuenes simili-ter hortare, vt sobrij sint.

RESPON. Dicendum, quod virtus habet habitudinem ad duo. Vno quidē modo, ad contraria vitia quae excludit, & cōcupiscentias quas refrenat. Alio modo, ad finem, in quem perducit. sic ergo aliqua virtus magis requiratur in aliquibus duplii rōne. Vno modo, quia in eis est maior propria ad concupiscentias, quas oportet per virtutem refrenari: & ad uitia, qd per uitrem tolluntur: & secundum hoc sobrietas maxime requiratur in iuuenibus, & mulieribus, quia in iuuenibus & mulieribus, quia in iuuenibus viget concupiscentia delectabilis propter feruorem etatis: in mulieribus autem non est sufficiens robur mentis ad hoc, qd concupiscentias resistunt. Unde secundum Valeriu Maximu\*, mulieres apud Romanos antiquitatem non bibebant vīnum. Alio uero modo, sobrietas magis requiratur in aliquibus, utpote magis necessaria ad propriam operationem ipsorum. Vinum aut̄ immoderate sumptū p̄cipue impedit usum rationis: & ideo senibus, in quibus ratio debet uigere ad aliorum eruditōnē, & epis, seu quibuslibet Ecclesiē ministris, qui mente deuota debet spūalibus officiis infire, & regibus, qui p̄ sapientiam debet potū subditum gubernare, specialiter sobrietas indicatur. Et p̄ hoc patet responsio ad obiecta.

#### QVAESTIO CL.

De ebrietate, in quatuor articulos diuisa.

D E INDE considerandum est de ebrietate. ET CIRCA hoc queruntur quatuor.

¶ Primō, Vtrū ebrietas sit peccatum.

¶ Secundo, Vtrū sit peccatum mortale.

¶ Tertiō, Vtrū sit grauissimum peccatorum.

¶ Quartō, Vtrū excusat a peccato.

#### ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum ebrietas sit peccatum.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quod ebrietas non sit peccatum. Oē enim peccatum habet aliud peccatum sibi oppo-

Lib. 3. c. 1. in  
tit. de nī uī  
ni mulierib⁹  
interdicto -

Mal. 4. 14. 21.  
4. ad 2. & ad  
7. 1. 1. 1. 1.  
& 3. Eth. 1. 1.  
non

non potatum, subiungitur potato, ad differentiam defectus rationis, qui consequi potest ex vino odorato. Autem enim quodam solo odore vini, rationis vim perdere: talis enim defectus non est ebrietas, sicut nec defectus rationis somno, uel quamcumque causa alia a uino potato. Additur autem in litera, ly

multo, quia uitrum  
poterat non in-  
bit; nisi sit multum  
respectu illius, qui  
bibit, quanquamque  
in seipo parum fit  
quod bibitur: mul-  
titum, sicut timiditat<sup>i</sup>  
& pusillanimitati psumptio op-  
ponitur: sed ebrietati nullum  
peccatum opponitur. ergo ebrie-  
tas non est peccatum.

quod bibit, mutum autem dicimus  
communicer in quantitate. Potest tamen  
coincidere, quod mul-  
tum in virtute tan-  
, & non quanti-  
tate. Quia, si

**¶ 3. Prat.** *Quicumque est alteri ratio peccandi, peccat. si ergo ebrietas esset peccatum, sequeretur quod illi, qui alias in-*

**¶** *Præt. Omnis peccatis cor  
tant ad potum quo inebriantur, peccant; quod videtur esse  
valde durum.*

**¶ 4. Prat.** *Omnibus peccatis cor  
rectio debetur: sed ebris non  
adhibetur correctio. dicit enim  
Greg. quod cum venia suo inge-  
nio sunt relinquenti ne dericio*

Etiam si vis adiutorium  
sit, nullus fuisset ebrius,  
quia nullus er-  
ror, aut infirmitas.  
¶ In eodem articulo  
primo aduerte, quod  
nihil sunt tecum quae de terro-  
res fiant, si a tali consuetudine  
euellantur, ergo ebrietas non est  
peccatum.

l the conditions. Prima est quæ pre-

non sit peccatum, duas habet conditions. Prima est, quod preter opinionem bibentis potus sit inebriatus. Secunda, quod nulla in hoc bibentis negligenter concurredit. Nam si credit quis, aut dubitat, feue inebriari, non excusat. Et similiter, si non audierit de ligentiam suam in advertendo quantum bibit, et cuius vigoris sit vinum, & qualiter ipse bibens est dispostus, puta, quia est valde calefactus, non excusat.

¶ In eodem art. adhuc, quid obrietas ex inordinata concupi-

**I** I *In eodem artic. i. aduerte, quod ebrietas ex inordinate concupiscentia, & vni vini semper est peccatum, ita quod peccatum consistit in actu, quo quis inordinato appetitu viuit vino inebriatio, hoc est, in quantum est inebriatum. Iam enim dictum est, quod a gula vitium, non ad ebrietatem spectat inordinata vini potus abfolitus; ad ebrietatem autem querens est inebriatum.*

...nus conformatio[n]is & ebrietatis, & ad ipsam speciem conformatio[n]is, ita quid tractatus habitus superius de gula, non est habitus de gula vt est genus, sed ut est species: quoniam tractatus est de gula vt est vijunctum oppositum abficiencia, ut exprefte in principio q. 146. diuidendo dicitur. Et inter species gulae non est computata ebrietas, que hic dicunt species gulae, vt est genus, sed lo-  
lummodo enumerantur sunt species gulæ, que continent sub co-  
miftatio[n]e. Perinde iugis fuit tractare de gula, ac si de comiftatio[n]e  
traheretur: sed quia species illa nomine generis sibi usur-  
pauit, sub gulæ nomine tractata est. In hoc autem loco gula non  
similiter fumitur, sed pro genere communi ad gulam pro com-  
fitatione, & ebrietate.

*In eodem articulo in responsione ad primum, debet occurrit ad hominem. Superior namque author in questione de gula; art. 3. ad tertium dixit, quod documentum preueniens ex determinabili in cibo & potu, per accidentem se habet ad gulam. In hac autem responsione de virtus opositio elevat tractans, ex momento natura culpan in abstinentia a uno confitit. Si enim est per accidentem, non debet ex hoc culpa constitui: & si ex hoc culpa constituitur, non est per accidentem.*

¶ Ad hoc dicatur dupliciter. Primo, quod alia est dicere, quod ex naturae nocimenter fit culpa, & aliud quod ex naturae nocimenter fit culpa talis, scilicet opposita ebrietati. Author non dicit secundum, sed primum, quod constat esse verum: quia est culpa naturali amorem suipius, quamvis non opponatur ebrietati. Secundo dicitur, quod per grauam nature author intendit grauam naturam quo ad ultimam rationem: & talis culpa, qua quis quo ad ultimam rationem ex abstinentia vini grauaret naturam, opponi conceditur ebrietati, quia ultimam rationis tollit ex

nimio usu yini. In superioribus sententiis  
momentum corporis se haber per accidens et  
quod documentum rationis se haber per accidens et  
de documento rationis dixit in questione  
quod se haber per se ad abstinentiam

stolus dicit ad Roman. 13. Non  
in comedulationibus, & cibet-  
tibus.

RESPON. Dicendum, quod  
ebrietas dupliciter potest acci-  
pi. Vno modo, prout significat  
ipsum defectum hominis, qui acci-  
dit ex mul-

dit ex multo uino potato, et  
quo sit ut non sit compostratio-  
nis: & secundum hoc ebrias  
non nominat culpam, sed defi-  
ciunt penalem consu-

erit penalem consequentem ex  
culpa. Alio modo, cibritas potest  
nominare actum, quo quis in  
hunc defectum incidit, qui potest  
causare cibritatem duplicitatem.

Caducat ebrietatem duplum.  
Vno mō, ex nimia uini fonte  
dine præter opinionē bibens;  
& sic ēt ebrietas p̄ accidere sine  
peccato, precipue si nō erit  
peccatum.

peccato, præcipue in hoc ex neg-  
gentia hominis contingat; & sic  
creditur Noe d' inebriatus fuisse,  
vt legitur Gen. 9. Alio mō, ex no-  
ordinata cōcupiscentia, & visu

ni:& sic ebrietas ponit esse pe-  
catum,& cōinetur sub gula,s-  
& inebriantis facti quod est talis.

**D**ubium deinde occurrit, qui filii  
carere via rationis ex potu, cum aliqui  
hou libant ut inebriantur; & in hoc deci-

eximunt a rationis curis.  
¶ Ad dubium ex Martino dicitur, quod si inter  
esse voluntariorum uno modo, quod ad sensus  
Multipliciter enim dicitur voluntarius. Et  
quantum ad propositum frater dicitur, quod  
tunc. Si in finibus quaelibet inducatur & in

cte, &c in tempore vel indirecte, & in  
quis sponte currit, & inde fatus  
so volitus: fastatio autem conseq[ue]ntia  
hoc est, in cursu, ad quem conseq[ue]ntia  
directe & hi duo modi voluntarii, commis-  
ris iudicentur. Nam in peccato est a  
currere ex h[abitu] culpae, ter, q[ui]a  
ratio

ris indentur. Nam in peccato in-  
puta, accepere alienum, ut malore noto  
indirecte uolumus, s. deformitate po-  
tenti. Differunt autem huiusmodi solu-  
quod primum est omnino uolun-  
tario modo uoluntarium, s. indirecte, de-

quo modo uolumen, scilicet directe & in seipso posito. Ponit scitus q̄ est immodeus directie, & directe uolutus: defectus autem est nolitus in seipso, & directe fortius causa. In hac ergo solitudo

in seipso & directe, & dicit quod de  
tarior, & bene: quia non est in se, & deinde  
autem articulo loquitur de voluntate  
non in ipsis allatis a Marmo: quan-  
tumq[ue] loquitur non de defectu rationis conser-  
vatur, sed de voluntate.

Ad secundam uero conceditur ratione, si  
etiam non est ratione, alius est posse  
objectionis.

quod diximus: quoniam anima  
esse cognitum & solius directe, & in re-  
rationis consequentem ex humana posse  
ipso solvit. Ebris proprie, & formam  
rationis, qui causarum ex potu, sed et  
ex aliis, & no[n] loco directe, ex aliis

¶ vultu illi, quod est forniciata: ebrius est, qui scit hunc potum esse inebriatum, & vult illo vi, quod est inebriari, ut inebriari non adum mortalem. Ex hoc enim tamquam ex intento per le, & directe, vult legenti litera dicunt, sumit speciem ebrietatis viuum non ex defactu conlectante, qui indirecte, & in sua causa tantum est vultus.

¶ Ad secundum dubium dicuntur, quod inebriare & ex inducendo vi carcer viu rationis, videatur esse valde paucorum: quoniam carere viu rationis, communiter ebrii incurruunt manus quām appetantur.

In gibus tamē appetitus directe tendit ad carcerem viu rationis, & ad hoc ebrietate viu rationis instrumentum infirmum debetabilis virtutis plus quam humanae videntur, & ad bestialitatem vita pertinere. Velle namque fe priuare viu rationis nō aliud est, qd velle se facere irrationale, ac brutum animal pro tunc. Authorum de ebrietate, vēt humanae viu rationis, loquuntur secundum id, quod committitur in nominibus inuentur. Contra namq; quod cōmpter nullus directe vult se priuare viu rationis.

¶ Super Questionis etenim quinque zeloma Articulum secundum.

In articulo 150, dubium occurrit: An porus vini ex hoc ipso redditur culpabilis mortaliter, quod priuat sciētem, & voluntē viu rationis. Et hinc annū alteram dubium, an hīc porus habeat rationem p̄cari mortali ex ipso danno viu rationis, an ex periculo, qua felicitate exponit hominem periculo peccatorum mortaliū, an ex vroque simili. In litera siquidem virū que simul ponitur. Est siquidem primi dubij ratio, quia nulla condito, poētē est falaci tam in virtuō, quia viuatio, fact ex se sufficienter actum mortaliter culpabilem: sed ista condito, felicitate priuatiōne viu rationis, potest falaci in actu viu rationis & viu rationis. ergo actus porus ex hoc ipso est priuare viu rationis, non est peccatum mortale. Minor probatur multipliciter. Primo, quia sciēns & uolens dormire, vult se priuare viu rationis, & tamen non peccat. Secundo, quia p̄p uotum inebrians se non peccat. Nec uale, inquit Martini, quod ait Thomas in reipositione ad tertium, quid quia nominis poētē fieri per aquam tepidam, id est propter hanc causam non excusat, quis est ebrietate, tum quia porus tepida aqua non prouocat uotum in hominibus omnibus: tum quia uotum ex alia & alia causa pronocatus, alias superfluitates emituntur. Tertio, quia si quis est talis complexions, quod ex uno quantumcumque iuncto inebriatur, & ex alio pou granus latenter in corpore, iste est per perplexus, si non licet sibi ut minus malo bibendo viuum, per hoc scient, inebriando se. Quartū, ad cuiusdam sauitiam tyranni, uel infelix, in cuius homo possit se inebriare, ut sic relinqueretur pro-

magis mouendo qd minādo. Sic n. agēdū est in multitudine pecantum: seueritas autem exercenda est in peccato paucorū.

## ARTICVLVS. I.

Vtrum ebrietas sit peccatum mortale.

¶ Ad SECUNDVM sic procedi tur. Vt p̄ebrietas non sit peccatum mortale. Augus. in sermone de purgatorio\* dicit, ebrietatem esse peccatum mortale, si sit alia: sed affiditas importat circumstantiam, quae nō trahit in aliam speciem peccati, & sic non potest in infinitū aggrauare, vt de ueniali faciat mortale, sicut ex supradictis patet. Ergo si alias ebrietas non est peccatum mortale, nec etiā hoc modo erit peccatum mortale.

¶ Ad TERTITM dicendum, qf sicut ille qui inebriatur, excusatur a peccato, si ignorat fortitudinem uirū: ita etiam ille qui inuitat aliquem ad bibendum excusatur a peccato, si ignoret tamē esse conditionem bibēti, ut ex hoc potu inebrietur: sed si ignoranter desit, neuter, a peccato excusat.

¶ Ad QUARTVM dicendum, qf aliquid correpto peccatoris est intermitēda, ne fiat idē deterior, ut supra dictū est.\* Vnde Augus. dicit in epistola ad Aureliū episcopum, \*de comelationibus & ebrietatibus loquens. Non alperte, quantum ultimum, nō dure, non impetuōse ita tollūtur, sed magis docendo qd iubendo,

obiecit in actus.

¶ Ad evidētiā horum scito, quod author non dicit, quod p̄i uare fe viu rationis constituit peccatum mortale, aut ueniale: sed docet, quod priuare fe viu rationis exordinata concupiscentia viu rationis est peccatum mortale. Et si queratur, in quo constituit ista inordinatio: In prompu est respōsū, quod constituit in hoc, quod propter delectationem in potu non curat fī. ns, & uolens priuare fe viu rationis, ita quod non priuatio viu rationis absolvit, nec delectatio in potu uin' absolute, culpam constituit, sed delectatio in potu uin' insbriant in sciēte, & uolente illam constituit rationem culpa mortalis. Et in hoc proprii constituit actus ebrietatis, quia cum intemperantia species fit, et circa delectabili secundum sensum tactus, quale est potus uin' ebrius. Ex hoc autem fundamento patet primo, quod rationes Martini non sunt contra authoris doctrinam de ebrietate formaliter loquendo: sed allatā sunt rationes si considerat, infernum tanum, quod ebrietas materialiter, hoc est, bibere ad uenter uuln' ab mentis alienationem non p̄p delectationem potus, sed p̄p aliquam honestam in se cauam est licita, quod nunc non affirmo, nec inficior. Sed in reipositione ad tertium hæc quæsto tractabitur, & si Deus lumen dederit, determinabimur. Patet secundū, quod solutio Martini ad primam rationem authoris

cō bono &c. Hæc sunt motiva sumpta ex Martino ubi supra. Qui est ibidem tenens conclusionem dīclarum rationum, solutio rationes authoris in hoc articulo. Negat siquidem illam maiorem. Quicunque sciēns & uolens priuat fe viu rationis, propter inconstans inebrietatis.

Ad secundam uero dicitur tria. Primū, qd hīmōi pericula non sunt cōia omnibus ebrijs. Secundū, qd huīmodi pericula potest prouideri ne sequantur, precipiendo prius quod caueatur, & obserueretur cō ebrius. Tertiū, qd duplex est periculū, circundans, uel inuoluens. Et quod licet non posse quis exponere fe pericula inuoluens, secus est de periculo circundante, quale est istud quā dogi: Et ad authoritatem Ambrosij in litera allata dicit, qd loquuntur Ambros. non uniuersaliter, sed secundū id, quod multis accidit. Ad rationem uero allata in litera arguendo in oppositum ex canonicis Apostolorum, dicit duo. Primo, qd non loquitur, nisi de assūtis in ebrietate, ut ostendit ly determinis ebrietati. Secundū, quod huīmodi pericula non solum pro mortali, sed etiam aliquando pro ueniali, & sine culpa, non tamē si in causa imponuntur, p̄ recipere propter indecentiam, & exploitationem faciūt est ebrietas. Secundi autem dubiū ratiō ex Martino iam dicta est. Et aspiciatur alia quā pericula consequentia per accidentes se habent. Species autem mortaliū peccati non attenduntur secundum ea, quae sunt per accidentes, sed secundum id, quod per se est

1. 1. 83. art.  
5. ad 1. art. 2.  
diff. 24. q. 2.  
ad 6. cor. Et  
mal. q. 2.  
8. ad 3. oc.  
R. 13. i. 2.  
3. Et 1. cor.  
2. In term. 4.  
in die animarū. 1. 2.

1. 1. qualific.  
2. 2. art. 7.

ser. 4. in die  
animarū. ar.  
ze medium.  
rom. 1. 2.

C. 2. 2. 2.